

İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri¹

Sâib Abdulhamîd

Çev: Şaban Öz²

I. Kavramsal Çerçeve

Malum olduğu üzere cerh ve ta'dil âlimlerinin çoğu “Teşeyyü” kelimesi ile Ali’yi Osman’a üstün tutanları kastetmişlerdir. Onlar, Benî Ümeyye’yi zemmedenleri “Teşeyyüde şiddetli”, İmâm Ali’yi Ebu Bekr ve Ömer’e üstün tutanları “Râfizî”, Ebu Bekr ve Ömer’i zemmedenleri ise “aşırı Râfizî” olarak isimlendirmişlerdir. Bu taksime göre sırf Ali’nin üstün görülmesi ve Benî Ümeyye’yi tenkitleri nedeniyle birçok âlim, teşeyyüye nispet edilmiştir.³

II. Teşeyyüye Nispet Edilen Ğulat Tarihçiler

Yalan haber uyduran, bir çok şeyi tahrif eden, mezhebî görüşlerinin etkisinde kalan tarihçilerdir. Bunların önde gelenleri şunlardır:

¹ Burada Sâib Abdulhamîd tarafından kaleme alınan, *Mu’cemu Müerrihi’s-Şia -el-İmâmiyye ve’z-Zeydiyye ve’l-İsmâiliyye- el-Müellifüne fi’t-Târîhi’l-Arabîyyeti Münzû’l-Karnî’l-Evvelî hattâ Nihâyeti’l-Karnî’r-Râbi Aşer mine’l-Hicre* (I-II, Müessesetü Dâireti Meârifî’l-Fıkhî’l-İslâmî, I. Bsk., Kum 1424/2004) isimli çalışmasında zikrettiği ilk beş asırda telif veren Şii veya Şia’ya atfedilen tarihçilere yer verilmiştir. Söz konusu çalışma Şia’nın doğuşunu hemen Hz. Peygamber sonrasında başlatan teze göre hazırlandığı için bazı tarihçilerin Şia’ya nispeti tartışmalı ve hatta Şia ile bir alakaları olmasa dahi, yazarın bakış açısını vermesi açısından müdahale etmedik. Ayrıca tarihçilerin hayatlarını ve kitapların açıklamalarını çalışmayı uzatmamak adına zikretmedik. Sıralamada ise kullanım kolaylığı açısından yazarın Arapça alfabetik sıralaması yerine Latin alfabetik sıralaması esas alınmış, kronolojik sıralamaya riâyet edilmemiştir. Yazarın zikrettiği hicri tarihleri milâdî tarihe çevirirken 1 Muharrem esas alınmıştır.

² KSÜ İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

³ *Mu’cem*, I, 28-29

142 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

- 1-İshâk b. Muhammed en-Nehâî (268/881?),
- 2-Ali b. el-Abbâs Hurâzîni er-Râzî (III/VII. Asır),
- 3-Muhammed b. Abdillâh b. Mihrân el-Kurhî (III/VII. Asır),
- 4-Ali b. Abdillâh et-Temîmî (III-IV/VII-VIII. Asır),
- 5-Nasr b. es-Sabbâh Ebu'l-Kâsım el-Belhî (319/931),
- 6-el-Hüseyn b. Hamdân el-Huseybî (359, 346/969, 957?),
- 7-Ahmed b. Muhammed b. Seyyâr el-Kâtib (368/978),
- 8-Ali b. Ahmed el-Kûfî Ebu'l-Kâsım (IV/X. Asır).⁴

III. Şii Tarihçiler

1-Abbâd b. Ya'kûb er-Revâcenî (250/864)

1. Ahbâru'l-Mehdî,
2. Kitâbu'l-Ma'rife.⁵

2-Abbâs b. Hişâm en-Nâşirî (220/835)

1. Kitâbu'l-Mesâlib.⁶

3-Abdulazîz b. Yahyâ el-Celvedî (332/943): Basra

A. Hz. Peygamber'in Hayatı ile İlgili Kitapları:

1. Hutâbu'n-Nebî,
2. Katâiu'n-Nebî,
3. Kütübü'n-Nebî,
4. Kitâbu Nesebi'n-Nebî,
5. el-Vufûd ale'n-Nebî ve Ebî Bekr ve Ömer.

B. Hz. Ali ile İlgili Kitapları:

6. Kitâbu Tevzîci Fâtıma,
7. Kitâbu Hurûbi Ali,

⁴ *Mu'cem*, I, 40-42

⁵ *Mu'cem*, I, 418

⁶ *Mu'cem*, I, 426-427

8. Kitâbu'l-Cemel,
9. Kitâbu Sıffîn,
10. Kitâbu'l-Hakameyn,
11. Kitâbu'l-Havâric,
12. Kitâbu Makteli Ali,
13. Kitâbu Resâili Ali,
14. Kitâbu Kadâi' Ali,
15. Kitâbu mâ Nezzele fihi mine'l-Kur'ân,
16. Kitâbu mâ Kîle fihi min Şi'rin ve min Medhin,
17. Kitâbu men Ravâ anhu mine's-Sahâbe,
18. Kitâbu men Ahabbe Aliyyen ve Ebğadahu,
19. Kitâbu Dağâin fi Sudûri Kavm,
20. Kitâbu men Sebbehu mine'l-Hulefâ,
21. Kitâbu'l-Kinâye an Sebbi Ali,
22. Kitâbu Hâli's-Şîa ba'de Ali,

C. Halifeler Tarihi ile İlgili Kitapları:

23. Ahbâru Ebî Bekr ve Ömer,
24. Hutabu Ebî Bekr,
25. Hutabu Ömer,
26. Hutabu Osman,
27. Zikru Fâtıma ve Ebî Bekr,
28. Resâilu Ebî Bekr,
29. Resâilu Ömer,
30. Resâilu Osman,
31. Katâiu' Ebî Bekr ve Ömer ve Osman,
32. Maktelü Osman,
33. el-Vufûd alâ Ebî Bekr ve Ömer,

D. Ehl-i Beyt Tarihi ile İlgili Kitapları:

34. Zikru Hadîce ve Fadli Ehli'l-Beyt,

144 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

35. Zikru'l-Hasan ve'l-Hüseyin,
36. Maktelü'l-Hüseyin,
37. Ahbâru Ali b. el-Hüseyin,
38. Ahbâru Ebî Ca'fer Muhammed b. Ali,
39. Ahbâru Ca'fer b. Muhammed,
40. Ahbâru Mûsâ b. Ca'fer,

E. Millet ve Kabilelerle İlgili Kitapları:

41. Ahbâru'l-A'râb,
42. Ahbâru'l-Berâcim,
43. Ahbâru Benî Mervân b. Muhammed,
44. Kitâbu Benî Nâciye,
45. Ahbâru's-Sûdân,
46. Ahbâru'l-Arab ve'l-Fürs,
47. Ahbâru'l-Fürs,
48. Ahbâru Kureyş ve'l-Esnâm,
49. Kabâilu Nizâr ve Harbi Sakîf,

F. Tabakât Kitapları:

50. Ahbâru Südeyf,
51. Ahbâru'l-Medeniyyîn,
52. Ahbâru men Aşeka mine's-Şuerâ,
53. Tabakâtu'l-Arab ve's-Şuerâ,
54. Men Hatabe alâ Minberin bi-Şi'rin,

G. Biyografi Kitapları:

55. Ahbâru İbrahim b. Abdillâh b. el-Hasan,
56. Ahbâru Ebi'l-Esved ed-Duelî,
57. Ahbâru Ebî Dâvud,
58. Ahbâru Ebi't-Tufeyl,
59. Ahbâru Ebî Nüvâs,
60. Ahbâru'l-Ahnef b. Kays,

61. Ahbâru Eksem b. Sayfî,
62. Ahbâru Ümmü Hâni,
63. Ahbâru Ümeyye b. Ebi's-Salt,
64. Ahbâru İyâs b. Muâviye,
65. Ahbâru Teebbut Şurren,
66. Ahbâru't-Tevvâbîn ve Ayni'l-Verde,
67. Kitâbu Ahbâri Ca'fer b. Ebî Tâlib,
68. Ahbâru'l-Haccâc,
69. Ahbâru Hassân,
70. Ahbâru Hamza b. Abdilmuttalib,
71. Ahbâru Hâlid b. Safvân,
72. Ahbâru Dağfel en-Nessâbe,
73. Ahbâru Ru'be b. el-Accâc,
74. Ahbâru Zeyd b. Ali,
75. Ahbâru Südef,
76. Ahbâru Selmân el-Fârisî,
77. Ahbâru's-Seyyidi'l-Himyerî,
78. Ahbâru Şureyh,
79. Ahbâru Sa'sa b. Savhân,
80. Ahbâru'l-Abbâs,
81. Ahbâru Abdirrahman b. Hassân,
82. Ahbâru Abdillah b. Ca'fer,
83. Ahbâru Abdillah b. el-Hasan b. El-Hasan,
84. Ahbâru Akîl b. Ebî Tâlib,
85. Ahbâru Ömer b. Abdilazîz,
86. Ahbâru Amr b. Ma'dyekrub,
87. Ahbâru Ferezdak,
88. Ahbâru Kanber,
89. Ahbâru Lukmân el-Hakîm,

146 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

90. Ahbâru Lukmân el-Âd,
91. Ahbâru Muhammed b. el-Hanefiyye,
92. Ahbâru Hüdbe b. Huşrem,
93. Resâilu İbn Abbâs ve Hutabuhu,

H. Değişik Tarihi Olaylarla İlgili Kitapları:

94. el-Elviyyetü ve'r-Râyât,
95. Kitâbu'l-Ğârât,
96. Kelâmu İbn Abbâs fi'l-Arab ve Kureyş ve's-Sahâbe ve't-Tâbiîn,
97. Maktelü Muhammed b. Ebî Bekr.⁷

4-Abdulazîz el-Bakkâl (IV/X. Asır)

1. Ahbâru Ebî Râfi',
2. Tabakâtu's-Şîa.⁸

5-Abdullah b. Ca'fer el-Himyerî (310/922 civarı): Kum

1. Kitâbu Fadli'l-Arab.⁹

6-Abdullah b. Ceble el-Kinânî (219/834)

1. Kitâbu'r-Ricâl.¹⁰

7-Abdullah b. Ebî Hâlid (III/IX. Asır)

1. Kitâbu'l-Menâkıb.¹¹

8-Abdullah b. el-Hüseyn el-Kutrubulî (III/IX. Asır)

1. Kitâbu't-Târîh.¹²

9-Abdullah b. Hammâd el-Ensârî (III/IX. Asır): Kum

1. Tabakâtu's-Şuerâ.¹³

10-Abdullah b. İbrahim el-Alevî (II/VIII. Asır)

1. Kitâbu Hurûci Sâhibi Fah.

⁷ *Mu'cem*, I, 489-494

⁸ *Mu'cem*, I, 484

⁹ *Mu'cem*, I, 511

¹⁰ *Mu'cem*, I, 510

¹¹ *Mu'cem*, I, 515

¹² *Mu'cem*, I, 514

¹³ *Mu'cem*, I, 514

2. Kitâbu Hurûci Muhammed b. Abdillâh (en-Nefsu'z-Zekiyye) ve Maktelihi.¹⁴

11-Abdullah b. Meymûn el-Kaddah (180/796): Mekke

1. Kitâbu Meb'as'î'n-Nebî ve Ahbârihi.¹⁵

12-Abdullah b. Mihzem, Ebu Heffân el-Abdî (257/870):

Basra

1. Ahbâru's-Şuerâ,
2. Şi'ru Ebî Tâlib ve Ahbârihi
3. Eşâru Abdilkays ve Ahbârihâ,
4. Ahbâru Ebî Nuvâs.¹⁶

13-Abdullah b. Muhammed el-Belevî (IV/X. Asır): Medine,

Mısır

1. Siretu Ahmed b. Tûlûn,
2. Rihletu's-Şâfi'.¹⁷

14-Abdurrahman el-Mervezî (283/896): Bağdat

1. el-Cerh ve't-Ta'dîl,
2. Mesâlibu's-Şeyheyn.¹⁸

15-Abdurreşîd el-İstirâbâdî (IV/X. Asır)

1. Menâkıbu'n-Nebî ve'l-Eimme.¹⁹

16-Abdusselâm b. Sâlih el-Hirevî (236/850)

1. Vefâtu'r-Ridâ.²⁰

17-Ahmed b. Abdillâh er-Râzî (460/1067'den sonra): Ye-

men

1. Târîhu'l-Yemen,
2. Durru's-Sehâbeti fi Mevadi' Vefeyâti's-Sahâbe.²¹

¹⁴ *Mu'cem*, I, 508

¹⁵ *Mu'cem*, I, 532-533

¹⁶ *Mu'cem*, I, 509

¹⁷ *Mu'cem*, I, 530

¹⁸ *Mu'cem*, I, 459

¹⁹ *Mu'cem*, I, 473

²⁰ *Mu'cem*, I, 481-482

18-Ahmed b. Abdûn el-Bezzâz (423/1031)

1. Ahbâru's-Seyyidi'l-Himyerî,
2. Kitâbu't-Târih.²²

19-Ahmed b. Ali en-Neccâşî (450/1058)

1. Ahbâru Benî Sünsün,
2. Ensâbu Benî Nasr b. Ka'yn ve Eyyâmihim ve Eşârihim,
3. Kitâbu'r-Ricâl,
4. el-Kûfe ve mâ fihâ mine'l-Âsâr ve'l-Fedâil.²³

20- Ahmed b. Ali es-Seyrâfî (410/1019): Basra

1. Ahbâru'l-Vükelâi'l-Erbea,
2. Kitâbu'r-Ricâl ellezîne Ravû ani'l-Îmâmi's-Sâdik,
3. Kitâbu'l-Mesâbih.²⁴

21-Ahmed b. Dâvud b. Saîd el-Fezârî (III/IX. Asır):

Cürcân

1. Kitâbu'l-Evâil,
2. Hilâfu Ömer bi-Rivâyeti'l-Haşeviyye,
3. Ma'rifetu'r-Ricâl,
4. Mefâhiretu'l-Bekriyye ve'l-Amriyye.²⁵

22- Ahmed b. Du'el el-Kummî (350/961)

1. Hasâisu'n-Nebî,
2. Şevâhidu Emîri'l-Müminîn ve Fedâilihi,
3. et-Tabakât,
4. el-Mesâlib.²⁶

23-Ahmed b. el-Hüseyn b. Saîd el-Ehvâzî (III/IX. Asır)

²¹ *Mu'cem*, I, 108-109

²² *Mu'cem*, I, 109-110

²³ *Mu'cem*, I, 113-114

²⁴ *Mu'cem*, I, 119-120

²⁵ *Mu'cem*, I, 99-100

²⁶ *Mu'cem*, I, 126-127

1. Kitâbu'l-Enbiyâ,
2. Kitâbu'l-Mesâlib.²⁷

24-Ahmed b. el-Hüseyin b. Ubeydillah el-Ğadâirî (III/IX.

Asır)

1. Kitâbu'l-Usûl,
2. Kitâbu't-Târih,
3. Kitâbu'l-Cerh,
4. Fihristü'l-Musannefât,
5. Kitâbu'l-Mevsukîn.²⁸

25- Ahmed b. el-Kâsım (328/939'da yaşıyor)

1. Kitâbu İmâni Ebî Tâlib.²⁹

26-Ahmed b. İbrahim b. Ebî Râfi' es-Semerî (V/XI. Asır)

1. Kitâbu's-Serâir,
2. Kitâbu'd-Diyâ (Kitâbu's-Safâ),
3. Kitâbu'l-Fedâil,
4. Kitâbu'l-Keşf.³⁰

27-Ahmed b. İbrahim b. el-Hasan, el-Hasenî (353/964)

1. el-Mesâbih.³¹

28-Ahmed b. İbrahim b. Hamdûn en-Nedîm (255/868 civarı)

1. Benû Abdillah b. Ğatafan,
2. Benû Akîl,
3. Benû Avf,
4. Benû Mürre b. Avf,
5. Kitâbu Beni'n-Nemr b. Kâsıt,
6. Kitâbu Tayy,

²⁷ *Mu'cem*, I, 96

²⁸ *Mu'cem*, I, 97-98

²⁹ *Mu'cem*, I, 121

³⁰ *Mu'cem*, I, 84-85

³¹ *Mu'cem*, I, 84

7. Kitâbu Nevâdiri'l-Arab.³²

29-Ahmed b. İbrahim, İbn Muallâ (350/961'den sonra):

Basra

1. Kitâbu Ahbâri's-Seyyid'l-Himyerî ve Şi'rihi,
2. Kitâbu Ahbâri Sâhibi'z-Zenc,
3. Kitâbu't-Târîhi's-Sağîr,
4. Kitâbu't-Târîhi'l-Kebîr,
5. Kitâbu Acâibi'l-Âlem,
6. Kitâbu'l-Firak,
7. Mesâlibu'l-Kabâil,
8. Kitâbu Mihni'l-Enbiyâ ve'l-Evliyâ ve'l-Asfiyâ,
9. Menâkibu Emîri'l-Müminîn.³³

30-Ahmed b. İsmail b. Sekme (IV/X. Asır): Kum

1. Kitâbu'l-Abbâsi.³⁴

31-Ahmed b. Muhammed b. Ammâr el-Kûfî (346/957)

1. Kitâbu Ahbâri Ebâi'n-Nebî,
2. Kitâbu İmâni Ebî Tâlib,
3. Kitâbu'l-Mübeyyida.³⁵

32- Ahmed b. Muhammed b. Ca'fer es-Sûlî (IV/X. Asır):

Basra

1. Ahbâru Fâtıma.³⁶

33-Ahmed b. Muhammed b. Ebi'l-Cehm el-Alevî (III/IX.

Asır): Hicaz

1. Ensâbu Kureyş ve Ahbârihâ,
2. Kitâbu'l-Mesâlib,
3. Kitâbu'l-Ma'sûmîn,

³² *Mu'cem*, I, 82-84

³³ *Mu'cem*, I, 81-82

³⁴ *Mu'cem*, I, 88-89

³⁵ *Mu'cem*, I, 137

³⁶ *Mu'cem*, I, 124

4. Kitâbu'l-Fedâili Mudar.³⁷

34-Ahmed b. Muhammed b. et-Tayyib es-Serahsî (286/899)

1. Rihletu'l-Mu'tedit ila'r-Remle,
2. Kitâbu's-Siyâseti's-Sağır,
3. Fadlu Bağdâd ve Ahbârihâ,
4. Vafu Mezhebi's-Sâbiin.³⁸

35- Ahmed b. Muhammed b. Hâlid el-Berkî (280/893):

Kûfe

1. Ensâbu'l-Ümem,
2. el-Evâil,
3. Benâtu'n-Nebî ve Ezvâcihi,
4. Kitâbu't-Târîh,
5. et-Tibyân fî Ahbâri Bağdâd,
6. el-Cemel,
7. Tabakâtu'r-Ricâl,
8. el-Meâsir ve'l-Ensâb,
9. Meğâziyyu'n-Nebî.³⁹

36-Ahmed b. Muhammed b. Süleyman er-Râzî (368/978): Kûfe

1. Ahbâru Tihâme,
2. Kitâbu't-Târîh,
3. Risâletü fî Zikri Âl-i A'yen.⁴⁰

37- Ahmed b. Muhammed b. Tarhân (450/1058'den önce)

1. Kitâbu İmâni Ebî Tâlib.⁴¹

³⁷ *Mu'cem*, I, 127-128

³⁸ *Mu'cem*, I, 140-141

³⁹ *Mu'cem*, I, 128-129

⁴⁰ *Mu'cem*, I, 132

⁴¹ *Mu'cem*, I, 122

38-Ahmed b. Muhammed b. Ubeydillah el-Cevherî (401/1010): Bağdat

1. Kitâbu Ahbâri Ebî Hâşim Dâvud b. el-Kâsım el-Ca'ferî,
2. Kitâbu Ahbâri'l-Ca'fi,
3. Kitâbu Ahbâri's-Seyyidi'l-Himyerî,
4. Kitâbu Ahbâri Vükelâi'l-Eimmeti'l-Erbea,
5. Muktedibu'l-Eser fi'l-Eimmeti'l-İsnâ Aşer.⁴²

39-Ahmed b. Muhammed b. Ya'kûb, Miskeveyh (421/1030)

1. Âdâbu'l-Arab ve'l-Furs ve'l-Hind,
2. Ahvâlu'l-Hükemâ ve Sıfâtu'l-Enbiyâi's-Selef,
3. Tecâribu'l-Ümem,
4. Kitâbu's-Siyâseti li'l-Mülk.⁴³

40- Ahmed b. Muhammed el-Âsımî (IV/X. Asır): Bağdat

1. Kitâbu Mevâlidî'l-Eimmeti ve A'mârihim.⁴⁴

41- Ahmed b. Muhammed et-Taberî (IV/X. Asır)

1. Fedâilu Emîri'l-Mü'minîn.⁴⁵

42-Ahmed b. Muhammed, İbn Ukde (333/944): Kûfe

1. Ahbâru Ebî Hanîfe ve Müsnedihi,
2. Kitâbu't-Târih,
3. Tesmiyetü men Şehede maa' Emîri'l-Müminîn Hurûbihi mine's-Sahabeti ve't-Tâbiîn,
4. Zikru'n-Nebî ve's-Sahreti ve'r-Râhib,
5. Kitâbu'r-Ricâl,
6. Zeyd ve Ahbâruhu,
7. eş-Şûrâ,
8. Sulhu'l-Hasan ve'l-Muâviye,

⁴² *Mu'cem*, I, 134-135

⁴³ *Mu'cem*, I, 142-143

⁴⁴ *Mu'cem*, I, 122-123

⁴⁵ *Mu'cem*, I, 133

9. Fadlu'l-Kûfe,

10. Yahyâ b. Zeyd b. Ali b. el-Hüseyin.⁴⁶

43-Ahmed b. Ubeydillah b. Ammâr es-Sakafî (314/926)

1. Ahbâru İbni'r-Rûmî,

2. Ahbâru Ebi'l-Itâhiyye,

3. Ahbâru Ebî Nuvâs,

4. Ahbâru Hucr b. Adiyy,

5. Ahbâru Selmân b. Ebî Şeyh,

6. Ahbâru Abdillah b. Muâviye b. Ca'fer,

7. el-Cemel,

8. er-Risâletü fi Benî Ümeyye (Tafdîlu Benî Hâşim ve Evliyâihim ve Zemmu Benî Ümeyye ve Etbâihim),

9. ez-Ziyâdetü fi Ahbâri'l-Vüzerâ,

10. Siffin,

11. el-Mübeyyidatu fi Ahbâri Âl-i Ebî Tâlib,

12. Mesâlibu Ebî Harrâş,

13. Mesâlibu Muâviye.⁴⁷

44-Ahmed b. Ubeydillah el-Kirmânî (412/1021'den sonra)

1. Maâsımu'l-Hüdâ ve'l-İsâbetu fi Tafdîli Ali ala's-Sahâbe.⁴⁸

45-Ahmed b. Vâdih el-Ya'kûbî (292/904)

1. Esmâu'l-Ümem ve's-Sâfile,

2. Kitâbu't-Târih,

3. Târihu't-Tâhirîn,

4. Fütûhu İfrikiyye,

5. Fütûhu'l-Mağrib,

6. Müşâkeletu'n-Nâs li-Zamânihim.⁴⁹

⁴⁶ *Mu'cem*, I, 130-132

⁴⁷ *Mu'cem*, I, 110-112

⁴⁸ *Mu'cem*, I, 112-113

46-Ahmed b. Yusûf, İbnu'd-Dayye (334/945)

1. Ahbâru İbrahim b. el-Mehdî,
2. Ahbâru'l-Etibbâ,
3. Ahbâru'l-Müneccimîn,
4. Siretu Ebi'l-Ceyş Hamâraveyh b. Ahmed b. Tûlûn,
5. Siretu Ahmed b. Tûlûn,
6. Siretu Hârûn b. Ebi'l-Ceyş ve Ahbâru Ğilmâni Benî Tûlûn.⁵⁰

47-Ali b. Abdilazîz en-Nîsâbûrî (478/1085)

1. Fedâilu Emîri'l-Mü'minîn.⁵¹

48-Ali b. Abdirrahman es-Sâiğ (V/XI. Asır)

1. Kitâbu Fedâili Ehli'l-Beyt.⁵²

49-Ali b. Ahmed el-Akîkî (IV/X. Asır): Mısır

1. Kitâbu'r-Ricâl,
2. Kitâbu'l-Medîne,
3. Kitâbu'n-Neseb (el-Ensâb).⁵³

50-Ali b. Bilâl el-Mühellebî (IV/X. Asır): Basra

1. el-Beyân an Hayrati'r-Rahmân,
2. Kitâbu'l-Ğadîr,
3. Kitâbu Fadli'l-Arab.⁵⁴

51-Ali b. el-Hakem (IV/X. Asır): Enbâr

1. Ricâlu's-Şîa.⁵⁵

52-Ali b. el-Hasan et-Tâtârî (263/876'dan önce yaşıyordu)

⁴⁹ *Mu'cem*, I, 87-88

⁵⁰ *Mu'cem*, I, 147-148

⁵¹ *Mu'cem*, I, 605-606

⁵² *Mu'cem*, I, 605

⁵³ *Mu'cem*, I, 567

⁵⁴ *Mu'cem*, I, 573-574

⁵⁵ *Mu'cem*, I, 598

1. Kitâbu'l-Menâkıb.⁵⁶

53-Ali b. el-Hasan, İbn Faddâl (290/902 civarı): Kûfe

1. Kitâbu Ahbâri Benî İsrâil,
2. İsbâtu İmâmeti Abdillâh el-Eftah İbni'l-İmâmi's-Sâdık,
3. Kitâbu Esmâi Âlâti Resulillâh ve Esmâi Silâhihi,
4. Kitâbu'l-Enbiyâ,
5. Kitâbu Sıfâti'n-Nebî,
6. Kitâbu Fadli'l-Kûfe,
7. Kitâbu'l-Mesâlib,
8. Kitâbu Vefâti'n-Nebî.⁵⁷

54-Ali b. el-Hüseyin b. Ali el-Mesûdî (345/956 veya 346/957)

1. Ahbâru'z-Zamân ve mâ Ebâdihi'l-Hadsân,
2. Kitâbu'l-Evsat,
3. Murûcu'z-Zeheb ve Meâdinu'l-Cevher,
4. Funûnu'l-Meârif ve mâ Cerâ fi'd-Duhûri's-Sevâlif,
5. Zehâiru'l-Ulûm ve mâ Kâne fi Sâlefi'l-A'sâr,
6. en-Tenbih ve'l-İşrâf,
7. el-Beyân fi Esmâi'l-Eimme,
8. Mukâtilu Fursâni'l-A'cem.⁵⁸

55-Ali b. el-Hüseyin el-Eşarî (378/988'te yaşıyordu):

Kum

1. Târîhu Kum ve Ahbâri'l-Arabi'l-Eşariyyîn en-Nâzilîne bi-Kum ve Eyyâmihim ve Hurûbihim.⁵⁹

56-Ali b. el-Hüseyin el-Murtedâ (436/1044): Bağdat

1. er-Risâletü'l-Bâhira fi'l-İtreti't-Tâhira,

⁵⁶ *Mu'cem*, I, 583

⁵⁷ *Mu'cem*, I, 581-582

⁵⁸ *Mu'cem*, I, 588-593

⁵⁹ *Mu'cem*, I, 596

2. et-Tezvîcu Emîri'l-Mü'minîn İbnetehu min Ömer.⁶⁰

57-Ali b. el-Hüseyn, Ebu'l-Ferec el-İsfehâni (356/966)

1. Ahbâru'l-İmâi's-Şevâi'r,
2. Ahbâru Cahzati'l-Bermekî,
3. Ahbâru't-Tufeyliyyîn,
4. Ahbâru'l-Kiyân,
5. Kitâbu Ahbâr ve'n-Nevâdir,
6. Udebâu'l-Ğurebâ,
7. el-Ağânî,
8. Eyyâmu'l-Arab,
9. et-Ta'dîl ve'l-İntisâf,
10. Cemheretu'n-Neseb,
11. Kitâbu'l-Hammârîn ve'l-Hammârât,
12. Kitâbu'd-Diyânât,
13. el-Ğilmânu'l-Muğannîn,
14. Kitâbu'l-Fedek,
15. el-Fırak ve'l-Mi'yâr fi'l-Evgâd ve'l-Ahrâr,
16. Mecmûu'l-Ahbâr ve'l-Âsâr,
17. Mukâtilu't-Tâlibiyyîn,
18. el-Memâliku's-Şuerâ,
19. Nesebu Benî Tağlib,
20. Nesebu Benî Şeybân,
21. Nesebu Benî Abdişems,
22. Nesebu Benî Kilâb,
23. Nesebu'l-Muhâlebe.⁶¹

58-Ali b. Fesâncis (400/1009'den önce)

1. Kitâbu't-Târîh,

⁶⁰ *Mu'cem*, I, 596-597

⁶¹ *Mu'cem*, I, 593-595

2. el-Muhtelifu ve'l-Mu'telifu fi Esmâi Ricâli'l-Arab.⁶²

59-Ali b. Hamza el-Basrî (375/985)

1. Kitâbu İmâni Ebî Tâlib.⁶³

60-Ali b. Hâtem el-Kazvîni (350/961'de yaşıyordu)

1. Sıfâtu'l-Enbiyâ,

2. es-Safve.⁶⁴

61-Ali b. Hibbetillah İbni'r-Râik el-Mevsilî (V/XI. Asır)

1. el-Envâru fi Târîhi'l-Eimmeti'l-Ebrâr.⁶⁵

62-Ali b. İbrahim b. Hâşim el-Kummî (307/919'dan sonra)

1. Kitâbu'l-Enbiyâ,

2. Kitâbu Tezvici'l-Me'mûn Ümme'l-Fadl,

3. Kitâbu'l-Megâzî,

4. Kitâbu'l-Menâkıb (Fedâilu Emiri'l-Mü'minîn),

5. Hişâm ve Yûnus (Risâletü fi Ma'nâ Hişâm ve Yûnus).⁶⁶

63-Ali b. İbrahim el-Alevî (IV/XI. Asır)

1. Ahbâru's-Sâhibi Fah,

2. Ahbâru'l-Abbâs b. Ömer b. el-Abbâs,

3. Ahbâru Yahyâ b. Abdillâh b. el-Hasan el-Müsennâ.⁶⁷

64-Ali b. Muhammed Anbese (IV/X. Asır)

1. Kitâbu men Ravâ min Nisâi Âl-i Ebî Tâlib.⁶⁸

65-Ali b. Muhammed b. Bessâm el-Abretâi (303/915)

1. Ahbâru'l-Ahvas,

2. Ahbâru İshâk b. İbrahim en-Nedîm,

3. Ahbâru Ömer b. Ebî Rebia,

⁶² *Mu'cem*, I, 627

⁶³ *Mu'cem*, I, 599

⁶⁴ *Mu'cem*, I, 578

⁶⁵ *Mu'cem*, I, 645-646

⁶⁶ *Mu'cem*, I, 565

⁶⁷ *Mu'cem*, I, 564-565

⁶⁸ *Mu'cem*, I, 619

158 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

4. ez-Zahîra fî Mehâsini Ehli'l-Cezîra (Endülüs).⁶⁹

66-Ali b. Muhammed b. ez-Zübeyr (348/959): Kûfe, Bağdat

1. Menâzilu Mekke.⁷⁰

67-Ali b. Muhammed b. Şâkir el-Müeddib (457/1064'de yaşıyor): Vâsıt

1. Fedâilu Ehli'l-Beyt.⁷¹

68-Ali b. Muhammed el-Adevî (377/987'den sonra): Şimşât (Ermeniyye)

1. Ahbâru Ebî Temmâm ve'l-Muhtâr min Şi'rihi,

2. el-Edîratü ve'l-A'mâr fî'l-Buldân ve'l-Aktâr,

3. Tetimmetü Kitâbi'l-Mevsıl li-Ebî Zekeriyâ Zeyd b. Muhammed,

4. Fadlu Ebî Nuvâs ve'r-Reddu Ala't-Tâin fî Şi'rihi,

5. Muhtasar Târihi't-Taberî,

6. en-Nüzhe ve'l-İbtihâc,

7. Nesebu Veledi Maad b. Adnân ve Lemea min Ahbârihim.⁷²

69-Ali b. Muhammed el-Kazvîni (IV/X. Asır)

1. Kitâbu Milhî'l-Ahbâr.⁷³

70-Ali b. Muhammed en-Nevfelî (III/IX. Asır): Basra

1. Kitâbu'l-Ahbâr.⁷⁴

71-Ali b. Muhammed er-Râzî (329/940'dan önce)

1. Kitâbu Ahbâri'l-Kâim.⁷⁵

72-Ali b. Muhammed es-Saymerî (288/900)

⁶⁹ *Mu'cem*, I, 636-637

⁷⁰ *Mu'cem*, I, 624-625

⁷¹ *Mu'cem*, I, 626

⁷² *Mu'cem*, I, 629-630

⁷³ *Mu'cem*, I, 628

⁷⁴ *Mu'cem*, I, 625-626

⁷⁵ *Mu'cem*, I, 616

1. el-Evsiyâ ve Zikru'l-Vesâyâ.⁷⁶

73-Ali b. Muhammed es-Sevvâk (IV/X. Asır)

1. Kitâbu mâ Ruviye fi Ebi'l-Hattâb Ömer b. Ebî Zeyneb.⁷⁷

74-Ali b. Muhammed eş-Şecerî (443/1051'den sonra): Basra

1. eş-Şâfî,
2. el-Uyûn,
3. el-Mecdî,
4. el-Mebsût,
5. el-Müşeccerât.⁷⁸

75-Ali el-Bezzâr (V/XI. Asır)

1. Cüzun fi Fedâili Ehli'l-Beyt.⁷⁹

76-Ammâra b. Zeyd el-Mısrî (IV/X. Asır): Hemedân, Mısır

1. Kitâbu'l-Megâzî,
2. Kitâbu Hurûbi Emîri'l-Mü'minîn,
3. Kitâbu Makteli'l-Hüseyin b. Ali.⁸⁰

77-Bedrân b. Ebi'l-Feth el-Alevî (V/XI. Asır): İsfehân

1. el-Metâlibu fi Târîhi Âl-i Ebî Tâlib.⁸¹

78-Bekr b. Ahmed el-Eşeccu (III/IX. Asır)

1. el-Menâkıb.⁸²

79-Câbir b. Yezîd el-Ca'fi (128/745): Kûfe

1. el-Cemel,
2. Sıffîn,
3. Maktelü Emîri'l-Müminîn,

⁷⁶ *Mu'cem*, I, 625

⁷⁷ *Mu'cem*, I, 632-633

⁷⁸ *Mu'cem*, I, 634

⁷⁹ *Mu'cem*, I, 637

⁸⁰ *Mu'cem*, I, 649

⁸¹ *Mu'cem*, I, 183

⁸² *Mu'cem*, I, 185

4. Maktelü'l-Hüseyin,

5. Nehrevân.⁸³

80-Ca'fer b. Ahmed el-Alevî el-Berkî (IV-V/X-XI. Asır)

1. Kitâbu'l-Fütûh.⁸⁴

81-Ca'fer b. Ahmed el-Evdî (IV/X. Asır): Kûfe

1. Kitâbu'l-Menâkıb.⁸⁵

82-Ca'fer b. Muhammed b. Mâlik el-Kûfî (IV/X. Asır)

1. Ahbâru'l-Eimmeti ve Mevâlidihim.⁸⁶

83-Ca'fer b. Muhammed el-Alevî (308/920): Rey

1. et-Târihu'l-Alevî,

2. es-Sahretu ve'l-Bi'r.⁸⁷

84-Ca'fer b. Muhammed, İbn Küliyye (368/978): Kum

1. Târihu'ş-Şuhûr ve'l-Havâdis fihâ,

2. Fihristü'l-Kütub ve'l-Usûl.⁸⁸

85-Ca'fer el-Kummî, İbnu'r-Râzî (IV/X. Asır): Kum

1. Zühdü'n-Nebî.⁸⁹

86-Ca'fer, İbnu'l-Furât, İbn Hinzâbe (391/1000): Bağdat

1. Esmâu'r-Ricâl,

2. el-Ensâb.⁹⁰

87-Ca'fer es-Semerkindî (III-IV/IX-X. Asır)

1. Kitâbu'r-Reddi alâ men Zeame enne'n-Nebiyye Kâne alâ
Dîni Kavmihi Kable'n-Nübüvve.⁹¹

88-Da'bel b. Ali el-Huzâî (246/860): Irak

⁸³ *Mu'cem*, I, 196-197

⁸⁴ *Mu'cem*, I, 200

⁸⁵ *Mu'cem*, I, 200

⁸⁶ *Mu'cem*, I, 215

⁸⁷ *Mu'cem*, I, 208

⁸⁸ *Mu'cem*, I, 210

⁸⁹ *Mu'cem*, I, 206

⁹⁰ *Mu'cem*, I, 206-207

⁹¹ *Mu'cem*, I, 199

1. Tabakâtu's-Şuerâ.⁹²

89-Ebân b. Osman el-Ahmer el-Becelî (Yaklaşık olarak 160/776): Kûfe

1. el-Mübtede ve'l-Meğâzî ve'l-Vefât ve'r-Ridde.⁹³

90-Ebân b. Tağlib b. Rabâh (141/758)

1. Kitâbu'l-Cemel,
2. Kitâbu Sıffin,
3. Kitâbu'l-Fedâil,
4. Kitâbu Nehrevân.⁹⁴

91-Ebu Abdillâh el-Hasenî (380/990'dan önce)

1. Ahbâru'l-Muhaddisîn,
2. Ahbâru Muâviye,
3. Kitâbu'l-Fedâil.⁹⁵

92-Esbağ b. Nebât et-Temimî (III/IX. Asır)

1. Maktelü Ebî Abdillâh el-Hüseyin.⁹⁶

93-Esed b. Ali el-Ğassânî (534/1139): Halep

1. Menâkıbu Ehl-i Beyt.⁹⁷

94-Esed b. el-Muallâ b. Esed el-Ammî (III/IX. Asır): Basra

1. Ahbâru Sâhibi'z-Zenc.⁹⁸

95-Fadl b. Şâzân (260/873): Nişâbûr

1. Kitâbu'r-Ricâl,
2. Kitâbu Fadli Emîri'l-Mü'minîn.⁹⁹

96-Ğıyâs b. İbrahim et-Temimî (II/VIII. Asır): Basra

1. Maktelü Emîri'l-Mü'minîn.¹⁰⁰

⁹² *Mu'cem*, I, 332-33

⁹³ *Mu'cem*, I, 59

⁹⁴ *Mu'cem*, I, 57-58

⁹⁵ *Mu'cem*, I, 513

⁹⁶ *Mu'cem*, I, 175

⁹⁷ *Mu'cem*, I, 153

⁹⁸ *Mu'cem*, I, 157

⁹⁹ *Mu'cem*, II, 23-24

97-Habîb b. Evs et-Tâî, Ebu Temmâm (231/845): Dimeşk

1. Fuhûlu's-Şuerâ.¹⁰¹

98-Hamza b. el-Kâsım el-Alevî (IV/X. Asır)

1. Kitâbu men Ravâ an Ca'fer b. Muhammed mine'r-Ricâl.¹⁰²

99-Hârûn el-Kâtib (III/IX. Asır): Enbâr

1. el-Fedâil,
2. el-Meğâzî.¹⁰³

100-Hasan b. Abdillâh et-Tâlibî (IV-V/X-XI. Asır)

1. el-Beyân ve't-Tebyîn fi Ensâbi't-Tâlibîn.¹⁰⁴

101-Hasan b. Ahmed el-Hemedânî, İbnu'l-Hâik (334/945): Yemen

1. el-İklîl fi Ensâbi'l-Himyey ve Eyyâmi Mülûkihâ,
2. el-Eyyâm,
3. Cezîratu'l-Arab ve Esmâi Bilâdihâ ve Evdiyethâ ve men Yeskinuhâ,
4. el-Mesâlik ve'l-Memâlik,
5. el-Ya'sûb.¹⁰⁵

102-Hasan b. Ali b. Faddal et-Teymelî (224/838)

1. Kitâbu'l-İbtidâ ve'l-Mübtede,
2. Esfiyâu Emiri'l-Mü'minîn,
3. Kitâbu'r-Ricâl.¹⁰⁶

103-Hasan b. Ali el-Utrûş (304/916)

1. Kitâbu'l-Ensâbi'l-Eimmeti ve Mevâlidihim,

¹⁰⁰ *Mu'cem*, II, 11-12

¹⁰¹ *Mu'cem*, I, 226-227

¹⁰² *Mu'cem*, I, 310

¹⁰³ *Mu'cem*, II, 422-423

¹⁰⁴ *Mu'cem*, I, 246-247

¹⁰⁵ *Mu'cem*, I, 235-236

¹⁰⁶ *Mu'cem*, I, 254-255

2. Kitâbu's-Siyer,
3. Kitâbu'ş-Şühedâ ve Fadli Ehli'l-Fadl minhum,
4. Kitâbu'z-Zülâmeti'l-Fâtımiyye,
5. Kitâbu'l-Fedek ve'l-Hums,
6. Kitâbu'l-Meâziri Benî Hâşim fimâ Nekame Aleyhim.¹⁰⁷

104-Hasan b. el-Hüseyin İbn Bâbeveyh el-Kummî (510/1116'da yaşıyor)

1. Siyeru'l-Enbiyâ ve'l-Eimme.¹⁰⁸

105-Hasan b. Hamza et-Taberî (358/968)

1. el-Müftehar fi'n-Neseb.¹⁰⁹

106-Hasan b. Harrezâd el-Kummî (III/IX. Asır)

1. Kitâbu Esmâi Resulillah.¹¹⁰

107-Hasan b. İbrahim, İbn Zevlâk (386/996): Mısır

1. Ahbâru Kudâtu Mısır,
2. Ahbâru'l-Mârdâniyyîn,
3. et-Târihu'l-Kebîr,
4. Hitatu Mısır,
5. Siretu'l-İhşid,
6. Siretu İbn Tûlûn,
7. Siretu Cevher es-Sıkîlî,
8. Siretu'l-Azîz el-Fâtımî,
9. Siretu Kâfûr,
10. Siretu'l-Muiz li-Dînillah,
11. Fedâilu Mısır.¹¹¹

108- Hasan b. Mahbûb es-Sürâd (224/838): Kûfe

1. Kitâbu't-Târih,

¹⁰⁷ *Mu'cem*, I, 251-252

¹⁰⁸ *Mu'cem*, I, 237-238

¹⁰⁹ *Mu'cem*, I, 239-240

¹¹⁰ *Mu'cem*, I, 241

¹¹¹ *Mu'cem*, I, 230-231

2. el-Meşîha,
3. Ma'rifetu Ruvâti'l-Ahbâr.¹¹²

109-Hasan b. Muhammed b. Simâ' el-Kûfî (263/876)

1. Kitâbu Vefâti Ebî Abdillâh (İmam-ı Sâdık).¹¹³

110-Hasan b. Muhammed b. Yahyâ (358/968): Medine

1. Bâbu'l-Ensâb (Lübâbu'l-Ensâb),
2. el-Mesâlib.¹¹⁴

111-Hasan b. Muhammed eş-Şeybânî (IV/X. Asır): Kum

1. Târîhu Kum.¹¹⁵

112-Hasan b. Musâ el-Huşşâb (III/IX. Asır)

1. Kitâbu'l-Enbiyâ,
2. Kitâbu'l-Mübtede.¹¹⁶

113-Hasan b. Musâ en-Nevbahtî (310/922)

1. el-Ensâb,
2. el-Muvaddih fi Hurûbi Emîri'l-Mü'minîn.¹¹⁷

114- Hasan b. Saïd b. Mihrân el-Ehvâzî (III/IX. Asır):

Kûfe

1. el-Mesâlib,
2. el-Menâkıb.¹¹⁸

115-Hibbetullah b. Ahmed el-Kâtib (V/XI. Asır): Bağdat

1. Ahbâru'l-Amriyyîn,
2. er-Ricâl.¹¹⁹

116-Hibbetullah b. Mûsâ eş-Şîrâzî (470/1077): Şîrâz

1. es-Sîretü'l-Müeyyidiyye,

¹¹² *Mu'cem*, I, 260-261

¹¹³ *Mu'cem*, I, 267-268

¹¹⁴ *Mu'cem*, I, 268-269

¹¹⁵ *Mu'cem*, I, 263-264

¹¹⁶ *Mu'cem*, I, 270

¹¹⁷ *Mu'cem*, I, 270-271

¹¹⁸ *Mu'cem*, I, 242-243

¹¹⁹ *Mu'cem*, II, 428

2. el-Mecâlisu'l-Müeyyidiyye,
3. el-Mürşid ilâ Edebi'l-İsmâiliyye.¹²⁰

117-Hişâm b. el-Hakem eş-Şeybânî (199/814): Kûfe

1. Kitâbu'l-Hakemeyn,
2. er-Reddu ale'l-Mu'tezile fi Emri Talha ve'z-Zübeyr.¹²¹

118-Hişâm el-Kelbî (204/819)

1. Ahbâru Benî Hanîfe,
2. Ahbâru Benî İcl ve Ensâbihim,
3. Ahbâru Tağlib ve Eyyâmihim ve Ensâbihim,
4. Ahbâru Tennûh ve Ensâbihim,
5. Ahbâru Cürhüm,
6. Ahbâru'l-Harriyyîn ve Eşârihim,
7. Ahbâru Rebîa ve Besûs ve Hurûbi Tağlib ve Bekr (Harbu'l-Besûs),
8. Ahbâru Ziyâd b. Ebîhi ve'd-Duâi Muâviye Ziyâden,
9. Ahbâru Abbâs b. Abdilmuttalib,
10. Ahbâru Amr b. Ma'dyekrub,
11. Ahbâru Kureyş,
12. Ahbâru Lukmân b. Âd,
13. Ahbâru Muhammed b. Hanefiyye,
14. Ahzu Kisrâ Rehne'l-Arab,
15. Edyânu'l-Arab,
16. Ezvâcu'n-Nebî,
17. Esmâu Fuhûli'l-Arab,
18. Esvâku'l-Arab,
19. Ashâbu'l-Kehf,
20. el-Esnâm,

¹²⁰ *Mu'cem*, II, 430

¹²¹ *Mu'cem*, II, 431-432

166 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

21. İftirâku Veledi Nizâr,
22. Ümmühâtu'n-Nebî,
23. Ensâbu'l-Ümem,
24. el-Evâil,
25. Evlâdu'l-Hulefâ,
26. Târîhu Ahbâri'l-Hulefâ,
27. Tesmiyetü Veledi Abdilmuttalib,
28. Teferraku'l-Ezd,
29. Teferraku'l-Âd,
30. el-Cemel,
31. el-Cemheretü fi'n-Neseb,
32. Kitâbu Habîbi'l-Attâr,
33. Hadîsu Âdem ve Veledihi,
34. Hadîsu Beyhis ve İhvetihi,
35. Hurûbu'l-Evs ve'l-Hazrec,
36. Hurûbu'r-Ridde,
37. Hükâmü'l-Arab,
38. Hılfu Eslem fi Kureyş,
39. Hılfu Abdilmuttalib ve Huzâa,
40. Hılfu'l-Fudûl,
41. Hılfu'l-Kelb ve Temîm,
42. Kitâbu'l-Hîre,
43. Haberu'd-Dahhâk,
44. ed-Dibâc fi Ahbâri's-Şuerâ,
45. Refu' İsâ en-Nebî,
46. Rumûzu'l-Arab,
47. Zeyd b. Hârise,
48. Kitâbu's-Suyûf (Suyûfu'l-Arab),
49. Şerefu Kusayy b. Kilâb ve Veledihi fi'l Câhiliyye ve'l-

İslâm,

50. Sıfâtu'l-Hulefâ,
51. Sıffin,
52. Sanâiu Kureyş,
53. Kitâbu't-Tâif,
54. Kitâbu't-Taûn fi'l-Arab,
55. Tesm ve Cedîs,
56. Adıyy b. Zeyd el-İbâdî,
57. Aynu'l-Verde,
58. el-Ğârât,
59. Ğarâibu Kureyş ve Benî Hâşim min Sâiri'l-Arab,
60. Ğaziyye,
61. Fütûhu'l-Horâsân,
62. Fütûhu's-Şâm,
63. Fütûhu'l-İrâk,
64. Fütûhu Fâris,
65. Fedâilu Kays İylân,
66. el-Kıdâh,
67. Kıyâmu'l-Hasan,
68. Künâ Âbâi'r-Resûl,
69. el-Kuhhân,
70. el-Mesâlib,
71. el-Müzeyyelu'l-Kebîr,
72. el-Müşâcerât,
73. el-Müşâgebât,
74. el-Muâtebât,
75. el-Ma'rûfât mine'n-Nisâ fi Kureyş,
76. el-Muammerîn,
77. Maktelü Hucr b. Adıyy,

168 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

78. Maktelü'l-Hüseyin,
79. Maktelü Rüşeyd ve Meyssem ve Cüveyriye b. Müshir,
80. Mâ Kâneti'l-Câhiliyye Tefalihu ve Yuvâfiku Hükmi'l-İslâm,
81. Maktelü Osman,
82. Mülûku't-Tavâif,
83. Mülûku Kinde,
84. Mülûku Yemen mine't-Tebâbia,
85. Menâzilu'l-Yemen,
86. Kitâbu'l-Münâferât,
87. Menâkih ve Ezvâcu'l-Arab,
88. Men Şehede'l-Cemel maa Ali mine's Sahâbe,
89. Men Şehede Sıffin maa Ali mine's-Sahâbe,
90. Men Fahare bi-Ahvâlihi min Kureyş,
91. Men Kâle Şi'ran fe-Nusibe ileyhi,
92. Men Nusibe ilâ Ümmihi min Kabâili'l-Arab,
93. Men Hâcera ve Ebûhu,
94. Kitâbu'l-Mevûdât,
95. en-Nevâkıl,
96. en-Nehrevân,
97. Vesâya'l-Arab,
98. el-Vüfûd.¹²²

119-Hubeş b. Mübeşşir (258/871 civarında): Tûs

1. Kitâbu Ahbâri's-Selef.¹²³

120-Huleyde es-Sicistânî (IV/X. Asır)

1. Târîhu Âl-i Muhammed.¹²⁴

121-Humeyd b. Ziyâd ed-Dihkân (310/922): Kûfe

¹²² *Mu'cem*, II, 432-438

¹²³ *Mu'cem*, I, 229

¹²⁴ *Mu'cem*, I, 323

1. Kitâbu'r-Ricâl,
2. Kitâbu men Ravâ ani's-Sâdık.¹²⁵

122-Hüseyin b. Ahmed b. Ebân el-Kummî (IV/X. Asır)

1. Menâkıbu Ali.¹²⁶

123-Hüseyin b. Ahmed es-Sellâmî (III/IX. Asır)

1. Ahbâru Horâsân.¹²⁷

124-Hüseyin b. Ahmed es-Sayrafî (388/998 yaklaşık):

Bağdat

1. Uyûnu Menâkıbi Ehli'l-Beyt,
2. Fedâilu men İsmuhu Ahmed ve Muhammed,
3. Nakdu't-Tabakâti fi'l-Esmâi'l-Müfredeti li'l-Berdicî.¹²⁸

125-Hüseyin b. Ali b. Süfyân el-Bezvefurî (IV/X. Asır)

1. Siretu'n-Nebî ve'l-Eimmeti fi'l-Müşrikîn.¹²⁹

126-Hüseyin b. Ali, el-Vezîru'l-Mağribî (418/1027)

1. el-Înâsu bi İlmi'l-Ensâb,
2. Kitâbu's-Siyâse.¹³⁰

127-Hüseyin b. Ca'fer b. Hüseyin en-Nessâbe (IV/X. Asır): Hicaz

1. el-Mebsût fi'n-Neseb.¹³¹

128-Hüseyin b. Ebi'l-Ğanâim (260/873): Hicaz

1. el-Ğusûn fi Şecereti Benî Yâsîn.¹³²

129-Hüseyin b. el-Ferec Ebî Katâde el-Bağdâdî (III/IX. Asır)

1. Kitâbu Sıfati'n-Nebî.¹³³

¹²⁵ *Mu'cem*, I, 313-314

¹²⁶ *Mu'cem*, I, 275-276

¹²⁷ *Mu'cem*, I, 278

¹²⁸ *Mu'cem*, I, 279

¹²⁹ *Mu'cem*, I, 293-294

¹³⁰ *Mu'cem*, I, 292-293

¹³¹ *Mu'cem*, I, 281-282

¹³² *Mu'cem*, I, 280-281

¹³³ *Mu'cem*, I, 295

130-Hüseyin b. Huzeyme (V veya VI/XI-XII. Asır)

1. Ahvâlu'l-Eimme,
2. Kitâbu'l-Mevâlid.¹³⁴

131-Hüseyin b. Kâsım el-Kûfi (IV/X. Asır)

1. Kitâbu Esmâi Emîri'l-Mü'minîn.¹³⁵

132-Hüseyin b. Muhammed b. Ahmed el-Hulvânî (V/XI. Asır)

1. el-Cemel,
2. er-Ridde,
3. er-Ravdatu fi'l-Fedâil,
4. es-Sakîfe,
5. Sıffin,
6. Mesâlibu'l-Ediyâ.¹³⁶

133-Hüseyin b. Muhammed b. Ca'fer (422/1030)

1. Tuheyylâtu'l-Arab (Ârâi'l-Arab ve Edyânihim)
2. er-Ricâl.¹³⁷

134-Hüseyin b. Muhammed b. el-Hasan (V/XI. Asır)

1. Maksadu't-Tâlib fi Fedâili Ali b. Ebî Tâlib.¹³⁸

135-Hüseyin b. Muhammed b. el-Kâsım, İbn Tabâtaba (449/1057): Bağdat

1. el-Ensâbu'l-Müşeccere,
2. Tehzîbu'l-Ensâb,
3. Ceridetü Nisâbûr,
4. el-Kâmil fi'n-Neseb.¹³⁹

136-Hüseyin b. Muhammed el-Meruşi (421/1030)

¹³⁴ *Mu'cem*, I, 282

¹³⁵ *Mu'cem*, I, 295

¹³⁶ *Mu'cem*, I, 297

¹³⁷ *Mu'cem*, I, 300-301

¹³⁸ *Mu'cem*, I, 301

¹³⁹ *Mu'cem*, I, 304-305

1. el-Ğarrar fî Siyeri'l-Mülûk ve Ahbârihim.¹⁴⁰

137-Hüseyn b. Saîd el-Ehvâzî (III/IX. Asır)

1. el-Mesâlib,
2. el-Menâkıb.¹⁴¹

138-Hüseyn b. Şâzeveyh es-Saffâr (IV/X. Asır)

1. Kitâbu Esmâi Emîri'l-Mü'minîn.¹⁴²

139-Hüseyn b. Ubeydillah el-Ğadâirî (411/1020)

1. et-Teslimu alâ Emîri'l-Mü'minîn bi-İmareti'l-Mü'minîn,
2. Fadlu Bağdâd,
3. Mevâtınu Emîri'l-Mü'minîn,
4. Kitâbu Yevmi'l-Ğadîr.¹⁴³

140-İbrahim b. Ebî Yahyâ el-Medenî (184/800)

Vâkıdî'nin bazı kitapları buna nispet edilir.¹⁴⁴

141-İbrahim b. İshâk el-Ahmerî en-Nehâvendî (269/882 yılında yaşıyor)

1. Kitâbu Makteli Hüseyin,
2. Kitâbu Nefyi Ebî Zer.¹⁴⁵

142-İbrahim b. Muhammed es-Sakafî (283/896)

1. el-Ahdâs,
2. Ahbâru İbni'z-Zübeyr,
3. Kitâbu Ahbâri'l-Hasan (Kıyâmu'l-Hasan),
4. Ahbâru Zeyd,
5. Ahbâru Osman,
6. Ahbâru Ömer,
7. Ahbâru Muhammed en-Nefsu'z-Zekıyye ve İbrahim,

¹⁴⁰ *Mu'cem*, I, 305-306

¹⁴¹ *Mu'cem*, I, 284

¹⁴² *Mu'cem*, I, 284

¹⁴³ *Mu'cem*, I, 287

¹⁴⁴ *Mu'cem*, I, 76-77

¹⁴⁵ *Mu'cem*, I, 61

172 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

8. Ahbâru'l-Muhtâr,
9. Ahbâru men Kutile min Âl-i Ebî Tâlib,
10. Ahbâru Yezîd,
11. Beyâtu Ali,
12. et-Târih,
13. Kitâbu't-Tevvâbin,
14. Kitâbu'l-Cemel,
15. Kitâbu'l-Hakemeyn,
16. er-Ridde,
17. Kitâbu Resâili Emîri'l-Müminîn ve Ahbârihi,
18. es-Sakîfe,
19. es-Sîre,
20. Kitâbu's-Şûrâ,
21. Kitâbu's-Sıffin,
22. Fedek,
23. Fadlu'l-Kûfe ve men Nezelehâ min es-Sahabe,
24. Kitâbu'l-Ğârât,
25. el-Mübtede,
26. Kitâbu'l-Ma'rife,
27. Ma'rifetu Fadli'l-Efdal,
28. el-Meğâzî,
29. Kitâbu Makteli Emîri'l-Müminîn,
30. Kitâbu Makteli'l-Hüseyin,
31. Maktelü Osman,
32. Kitâbu'n-Nehr.¹⁴⁶

143-İbrahim b. Nâsır el-Alevî (461/1068'de yaşıyordu)

1. Divânu'l-Ensâb ve Mecmau'l-Esmâ ve'l-Elkâb,
2. Ğâyetu'l-Makubeyn,

¹⁴⁶ *Mu'cem*, I, 74-76

3. Müntakiletu't-Tâlibiyyîn.¹⁴⁷

144-İbrahim b. Süleyman en-Nihmî (III/IX. Asır): Kûfe

1. Kitâbu Ahbâri Cürhüm,
2. Kitâbu Ahbâri Zi'l-Karneyn,
3. Kitâbu İrem Zâti'l-İmâd,
4. Kitâbu Hadisi İbni'l-Hucr,
5. Kitâbu Makteli Emîri'l-Müminîn.¹⁴⁸

145-İsâ b. De'b (171/787): Hicaz

1. Fedâilu Emîri'l-Mü'minîn ve Zikru Menâkıbihi's-Sebîn.¹⁴⁹

146-İsâ b. Mihrân el-Müsta'tıf (III/IX. Asır): Bağdat

1. Kitâbu'l-Fedâil,
2. Kitâbu'l-Muhaddisîn,
3. Kitâbu Makteli Osman.¹⁵⁰

147-İshâk b. el-Hasan b. Muhammed el-Bağdâdî (V/XI. Asır)

1. Mesâlibu'n-Nevâsıb.¹⁵¹

148-İsmail b. Abbâd, es-Sâhib (385/995): Kazvîn, İsfehân

1. Ahbâru Ebi'l-Aynâi,
2. Târîhu'l-Mülk ve İhtilâfu'd-Düvel,
3. Risâletü fi Ahvâli's-Seyyid Abdilazîm el-Hasenî el-Medfûn bi'r-Rey,
4. ez-Zeydiyye,
5. Unvânu'l-Meârif ve Zikru'l-Halâif,
6. Kitâbu'l-Vüzerâ.¹⁵²

149-İsmail b. Ahmed el-Büstî (420/1029)

¹⁴⁷ *Mu'cem*, I, 78-79

¹⁴⁸ *Mu'cem*, I, 66-67

¹⁴⁹ *Mu'cem*, I, 654-655

¹⁵⁰ *Mu'cem*, I, 654

¹⁵¹ *Mu'cem*, I, 151-152

¹⁵² *Mu'cem*, I, 162-168

174 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

1. el-Merâtibu fî Fedâili Ali b. Ebî Tâlib.¹⁵³

150-İsmail b. Ali b. Nevbaht (311/923): Bağdat

1. el-Envâru fî Târihi'l-Eimmeti'l-Ebrâr.¹⁵⁴

151-İsmail b. Ali es-Semmân (443/1051):

1. el-Muvâfekatü beyne Ehli'l-Beyt ve's-Sahâbeti ve mâ Ravâhu küllü Ferîkîn fî Hakki'l-Âhar.¹⁵⁵

152-İsmail b. Ali b. Ali b. Razîn (352/963): Vâsıt

1. Târihu'l-Eimme.¹⁵⁶

153-İsmail b. el-Hasan b. Muhammed el-Hüseynî (V/XI. Asır): Nisâbûr

1. Ensâbu Âl-i Ebî Tâlib.¹⁵⁷

154-Kâsım b. İsâ, Ebu Dulef el-İclî (225/839)

1. Siyâsetü'l-Mülûk.¹⁵⁸

155-Kâsım b. Yahyâ er-Râşidî (III/IX. Asır)

1. Âdâbu Emîri'l-Mü'minîn.¹⁵⁹

156-Kudâme b. Ca'fer (337/948): Bağdat

1. Zührü'r-Rebî',

2. en-Necmu's-Sâkib.¹⁶⁰

157-Leys b. Sa'd el-Esedî (V/XI. Asır)

1. el-Emâliyyu fî Menâkıbi Ehli'l-Beyt.¹⁶¹

158-Lût b. Yahyâ el-Ezdî, Ebu Mihnef (157/773): Kûfe

1. Ahbâru Âl-i Mihnef b. Süleym,

2. Ahbâru İbni'l-Hanife,

3. Ahbâru'l-Haccâc,

¹⁵³ *Mu'cem*, I, 158

¹⁵⁴ *Mu'cem*, I, 169-170

¹⁵⁵ *Mu'cem*, I, 171-172

¹⁵⁶ *Mu'cem*, I, 172-173

¹⁵⁷ *Mu'cem*, I, 158-159

¹⁵⁸ *Mu'cem*, II, 40-42

¹⁵⁹ *Mu'cem*, II, 44-45

¹⁶⁰ *Mu'cem*, II, 45-46

¹⁶¹ *Mu'cem*, II, 68-69

4. Ahbâru Hâlid el-Kasrî,
5. Ahbâru Ziyâd,
6. Ahbâru Şubeyb el-Hâricî ve Sâlih b. Mesrah,
7. Ahbâru Muhammed b. Ebî Bekr,
8. Ahbâru Muhtâr,
9. Ahbâru Mutrif b. el-Muğîra b. Şu'be,
10. Ahbâru Yûsuf b. Ömer,
11. el-Ezârika,
12. el-Cemel,
13. Hâdisu Rûstekbâz
14. Hadîsu Vâdi'l-Cemâcim ve Maktelu Abdirrahman b. el-Eş'as,
15. el-Hakemeyn,
16. el-Hurreyt b. Râşid ve Benî Nâciye,
17. el-Havâric ve'l-Mühelleb b. Ebî Sufra,
18. er-Ridde,
19. Zeyd b. Ali ve Yahyâ b. Zeyd,
20. es-Sakîfe,
21. Süleyman b. Surad ve Aynu'l-Verde,
22. eş-Şûrâ,
23. Siffin,
24. ed-Dahhâk el-Hâricî,
25. el-Ğârât,
26. Fütûhu'l-İslâm,
27. Fütûhu Horâsân,
28. Fütûhu'l-İrâk,
29. Mercu Râhıt ve Maktelü ed-Dahhâk b. Kays el-Fihri,
30. el-Misver b. Alkame,
31. Musab b. ez-Zübeyr ve'l-İrâk,

176 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

32. el-Meğâzî,
33. Maktelü Emiri'l-Mü'minîn,
34. Maktelü Hucr b. Adiy ve Ashâbihi,
35. Maktelü'l-Hasan,
36. Maktelü'l-Hüseyin,
37. Maktelü Osman,
38. Maktelü Muhammed b. Ebî Bekr ve'l-Eşter ve Muhammed b. Ebî Huzeyfe,
39. Mevtu Hişâm ve Vilâyetü'l-Velid,
40. Necdetü'l-Harûri,
41. en-Nehr (Harbu'n-Nehrevân),
42. Vefâtu Muâviye ve Vilâyetü Yezîd ve Vakatü'l-Harre ve Maktelü Abdillâh b. ez-Zübeyr,
43. Yezîd b. el-Mühelleb ve Maktelühu bi'l-Akar.¹⁶²

159-Mansûr el-Âbîy (433/1041)

1. et-Târih,
2. Târihu'r-Rey.¹⁶³

160-Misma' b. Abdilmelik (II/VIII. Asır): Basra

1. Eyyâmu'l-Besûs.¹⁶⁴

161-Muhammed b. Abdillâh b. Mümlek el-Esbehânî (III-IV/IX-X. Asır): Cürcân

1. Kitâbu Mevâlidî'l-Eimme.¹⁶⁵

162-Muhammed b. Abdillâh el-Bâziyâr (III/IX. Asır): Kum

1. el-Karânât ve'd-Düvel ve'l-Milel.¹⁶⁶

163-Muhammed b. Abdillâh el-Himyerî (IV/X. Asır): Kum

1. Kitâbu'l-Evâil.¹⁶⁷

¹⁶² *Mu'cem*, II, 65-68

¹⁶³ *Mu'cem*, II, 374-375

¹⁶⁴ *Mu'cem*, II, 364

¹⁶⁵ *Mu'cem*, II, 243

¹⁶⁶ *Mu'cem*, II, 240

164-Muhammed b. Abdilllah el-Müsebbihî (420/1029):

Mısır

1. el-Emsiletü li'd-Duveli'l-Mukbile,
2. et-Târihu'l-Kebîr,
3. Cevnetü'l-Mâşita,
4. Derku'l-Bağye,
5. eş-Şecenu ve's-Seken,
6. el-Ġaraku ve's-Şarak,
7. Kasasu'l-Enbiyâ ve Ahvâlihîm.¹⁶⁸

165-Muhammed b. Abdilllah eş-Şeybânî (387/997): Kûfe

1. Ahbâru Ebî Hanîfe,
2. Fedâilu Zeyd b. Ali,
3. Fedâilu'l-Âbbâs b. Abdilmuttalib,
4. Kitâbu men Ravâ Hadîsi'l-Ġadîr,
5. Kitâbu men Ravâ an Zeyd b. Ali b. el-Hüseyin.¹⁶⁹

166-Muhammed b. Addûs el-Cehşiyârî (331/942): Kûfe

1. Esmâu'l-Arab ve'l-Acem ve'r-Rûm ve Ġayrihim,
2. Târihu'l-Muktedir Billâh,
3. Târihu'l-Vüzerâ.¹⁷⁰

167-Muhammed b. Ahmed b. Dâvud (368/978): Bağdat

1. Kitâbu'l-Memdûhîne ve'l-Mezmûmîn.¹⁷¹

168-Muhammed b. Ahmed b. Ebi's-Selc (325/936)

1. Ahbâru Fâtıma ve'l-Hasan ve'l-Hüseyin,
2. Ahbâru'n-Nisâi'l-Memdûhât,

¹⁶⁷ *Mu'cem*, II, 238

¹⁶⁸ *Mu'cem*, II, 234-236

¹⁶⁹ *Mu'cem*, II, 241-242

¹⁷⁰ *Mu'cem*, II, 245-246

¹⁷¹ *Mu'cem*, II, 95

3. Târîhu'l-Eimme,

4. Kitâbun men Kâle bi't-Tafdîli mine's-Sahâbeti ve Ğayrihim.¹⁷²

169-Muhammed b. Ahmed b. el-Cüneyd el-İskâfî (381/991)

1. el-Înâs bi-Eimmeti'n-Nâs,

2. ez-Zülâmetu li-Fâtıma.¹⁷³

170-Muhammed b. Ahmed b. Kudâa (352/963'de yaşıyordu)

1. el-Ihn ve'l-Mıhn,

2. Muhabbe (Suhbe) Âl-i'r-Resûl ve Zikru Ihni (Ahvâli) A'dâihim.¹⁷⁴

171-Muhammed b. Ahmed b. Şâzân (yaklaşık 415/1024)

1. İdâhu Defâini'n-Nevâsıb,

2. Mihnetü Emîri'l-Mü'minîn Ali fi Hayâti Resulillah.¹⁷⁵

172-Muhammed b. Ahmed el-Eşarî, Debbetü's-Şebîb (280/893)

1. el-Enbiyâ,

2. Fadlu'l-Acem,

3. Fadlu'l-Arab ve'l-Arabiyye,

4. Maktelü'l-Hüseyin,

5. Menâkıbu'r-Ricâl.¹⁷⁶

173-Muhammed b. Ahmed el-Huzâi, el-Müfid (V/XI. Asır): Nisâbûr

1. el-Erbâin ani'l-Erbâin fi Fedâili Emîri'l-Mü'minîn,

2. et-Tefhîmu beyne'l-Makâmeyni ve Teşbîhu Ali bi-Zi'l-Karneyn,

¹⁷² *Mu'cem*, II, 99-100

¹⁷³ *Mu'cem*, II, 92-93

¹⁷⁴ *Mu'cem*, II, 97

¹⁷⁵ *Mu'cem*, II, 98

¹⁷⁶ *Mu'cem*, II, 101

3. er-Ravdatü'z-Zehrâ fi Menâkıbi Fâtımatı'z-Zehrâ,

4. el-Münâ't-Tâlibi fi İmâni Ebî Tâlib.¹⁷⁷

174-Muhammed b. Ahmed el-Müfeci' (327/938): Basra

1. Eşâru'l-Cevârî,

2. Eşâru'l-Harâb,

3. Suâtü'l-Arab.¹⁷⁸

175-Muhammed b. Ahmed en-Nuaymî (V/XI. Asır)

1. Kitâbu'l-Behce.¹⁷⁹

176-Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn, es-Sadûk (381/991): Kum

1. İsbâtu'l-Vasîyyeti li-Ali,

2. Ahbâru Ebî Zer ve Fedâilihi,

3. Ahbâru Selmân ve Zühdihi ve Fedâilihi,

4. Ahbâru Abdilazîm b. Abdillâh el-Hasenî,

5. el-Evâil,

6. el-Evâhir,

7. Evsâfu'n-Nebî,

8. et-Târîh,

9. Câmiu Hacci'l-Enbiyâ,

10. Câmiu Hacci'l-Eimme,

11. el-Cemel,

12. er-Ricâlu'l-Muhtârîne min Ashâbi'n-Nebî,

13. ez-Zühd,

14. Zeyd b. Ali,

15. eş-Şûrâ,

16. Abdulmuttalib ve Abdullâh ve Ebî Tâlib ve Âmine,

17. Uyûnu Ahbâri'r-Ridâ,

¹⁷⁷ *Mu'cem*, II, 94

¹⁷⁸ *Mu'cem*, II, 96

¹⁷⁹ *Mu'cem*, II, 100

180 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

18. el-Fırah,
19. Fedâilu Ca'fer et-Tayyâr,
20. Fadlu'l-Hasan ve'l-Hüseyin,
21. Fadlu'l-Ka'be ve'l-Haram,
22. Mecâlisu maa Rukni'd-Devleti'l-Büveyhiyye,
23. el-Muhtâr b. Ebî Ubeyd,
24. el-Medîne ve Ziyâretu Kabri'n-Nebî ve'l-Eimme,
25. el-Mesâbih,
26. el-Ma'rife,
27. Maktelü'l-Hüseyin,
28. Mevlidu Emîri'l-Mü'minîn,
29. Mevlidu Fâtıma.¹⁸⁰

177-Muhammed b. Ali b. en-Nu'mân el-Ahvel (yaklaşık 160/776): Kûfe

1. Kitâbu İsbâti'l-Vasiyye,
2. Kitâbu'l-Cemel.¹⁸¹

178-Muhammed b. Ali b. Hamza el-Alevî (III/IX. Asır)

1. Mukâtiletü't-Tâlibiyyîn.¹⁸²

179-Muhammed b. Ali ed-Dihkân (IV/X. Asır): Fars

1. Kitâbu'l-Kûfe,
2. Maktelü'l-Hüseyin,
3. Kitâbu Mevdî'i Kabri Emîri'l-Mü'minîn.¹⁸³

180-Muhammed b. Ali el-Kerâckî (446/1054)

1. et-Teşcîru fi'l-Mu'kebeyn min Veledi'l-Hasan ve'l-Hüseyin,
2. Tafdîlu Emîri'l-Mü'minîn,
3. el-Celis,

¹⁸⁰ *Mu'cem*, II, 261-263

¹⁸¹ *Mu'cem*, II, 288-289

¹⁸² *Mu'cem*, II, 264

¹⁸³ *Mu'cem*, II, 277

4. el-Hasâisu'l-Aleviyye,

5. el-Fâdih.¹⁸⁴

181-Muhammed b. Ali eş-Şecerî (445/1053): Kûfe

1. Esmâu'r-Ruvât an Zeyd b. Ali min et-Tâbiîn,

2. Kitâbu't-Târih,

3. Fadlu'l-Kûfe ve Fadlu Ehlihâ.¹⁸⁵

182-Muhammed b. Ali İbnu'l-Mehlûs (399/1008)

1. Kitâbu fi Ensâbi Evlâdi Emîri'l-Mü'minîn.¹⁸⁶

183-Muhammed b. Ali, İbn Muayye (IV/X. Asır)

1. el-Mebsût fi'n-Neseb.¹⁸⁷

184-Muhammed b. Ali, İbnu's-Sûfî el-Umerî (V/XI. Asır)

1. el-Ensâb.¹⁸⁸

185-Muhammed b. Bahr er-Ruhnî (322/933): Kirmân

1. ed-Delâilu ilâ Nihali'l-Kabâil,

2. el-Mislu ve's-Siyeru ve'l-Harâc,

3. Nihalu'l-Arab.¹⁸⁹

186-Muhammed b. Bîkrân er-Râzî (345/956'dan sonra):

Kûfe

1. Kitâbu'l-Kûfe,

2. Mevdi'ü Kabri Emîri'l-Mü'minîn.¹⁹⁰

187-Muhammed b. Ca'fer el-Hemedânî (371/981):

Hemedân, Bağdat

1. Ahbâru'l-Buldân.¹⁹¹

188-Muhammed b. Ca'fer en-Neccâr (402/1011): Kûfe

¹⁸⁴ *Mu'cem*, II, 273

¹⁸⁵ *Mu'cem*, II, 254

¹⁸⁶ *Mu'cem*, II, 250

¹⁸⁷ *Mu'cem*, II, 253

¹⁸⁸ *Mu'cem*, II, 286

¹⁸⁹ *Mu'cem*, II, 123-124

¹⁹⁰ *Mu'cem*, II, 125

¹⁹¹ *Mu'cem*, II, 140-141

182 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

1. Târîhu'l-Kûfe,
2. Ravdatu'l-Ahbâr ve Nüzhetü'l-Ebsâr.¹⁹²

189-Muhammed b. Cerîr b. Rüstem et-Taberî (V/XI. Asır)

1. Delâilu'l-Îmâme.¹⁹³

190-Muhammed b. Ebî Kurreti'l-Kanânî (V/XI. Asır)

1. Mu'cemu Ricâli Ebi'l-Mufaddal.¹⁹⁴

191-Muhammed b. Ebî Umeyr (217/832): Bağdat

1. el-Meğâzî.¹⁹⁵

192-Muhammed b. el-A'lâ el-Mültânî (IV/X. Asır)

1. Tesânifu fi'n-Neseb.¹⁹⁶

193-Muhammed b. el-Abbâs el-Bezzâz (IV/X. Asır)

1. el-Evâil.¹⁹⁷

194-Muhammed b. el-Hasan b. Ferrûh es-Saffâr (290/902): Kum

1. el-Mesâlib,
2. el-Menâkıb.¹⁹⁸

195-Muhammed b. el-Hasan el-Ca'ferî (463/1070)

1. Ahbâru'l-Muhtâr.¹⁹⁹

196-Muhammed b. el-Hasan el-Kilâî (404/1013'ten sonra): Yemen

1. Zâtu'l-Fünûn (el-Kasîdetü'd-Dâmiğa),
2. el-Kasîdetü'l-Kilâiyye.²⁰⁰

197-Muhammed b. el-Hasan et-Tûsî (460/1067): Horâsân, Bağdat

¹⁹² *Mu'cem*, II, 141-142

¹⁹³ *Mu'cem*, II, 136-137

¹⁹⁴ *Mu'cem*, II, 292

¹⁹⁵ *Mu'cem*, II, 212-213

¹⁹⁶ *Mu'cem*, II, 247

¹⁹⁷ *Mu'cem*, II, 228-229

¹⁹⁸ *Mu'cem*, II, 161-162

¹⁹⁹ *Mu'cem*, II, 153-154

²⁰⁰ *Mu'cem*, II, 166-167

1. Ahbâru'r-Ricâl,
2. İhtiyâru Ma'rifeti'r-Ricâl,
3. el-Fihrist,
4. el-Muhtasar Ahbâri'l-Muhtâr b. Ebî Ubeyd,
5. Maktelü'l-Hüseyin.²⁰¹

198-Muhammed b. el-Hüseyin, eş-Şerîf er-Ridâ (406/1015)

1. Ahbâru Kudâti Bağdâd,
2. Hasâisu Emîri'l-Mü'minîn Ali b. Ebî Tâlib,
3. Sîretu't-Tâhir Ebi'l-Hamd.²⁰²

199-Muhammed b. el-Ubeydilî el-A'râcî (435/1043):

Dimeşk

1. Tehzîbu'l-Ensâb ve Nihâyetü'l-A'kâb,
2. Risâletü'l-İntisâr li-Benî Fâtımati'l-Ebrâr,
3. Mukaddime fi'n-Neseb.²⁰³

200-Muhammed b. el-Velîd el-Kummî (343/954)

1. el-Fihrist.²⁰⁴

201-Muhammed b. Hâlid el-Berkî (III/IX. Asır): Kum

1. Kitâbu'l-Enbiyâ ve'r-Rusûl,
2. Kitâbu'l-Evâil,
3. Kitâbu't-Târîh,
4. Kitâbu'l-Cemel,
5. Hurûbu'l-Evs ve'l-Hazrec,
6. Kitâbu Zikri'l-Ka'be,
7. Kitâbu Tabakâti'r-Ricâl,
8. Kitâbu Mekke ve'l-Medîne.²⁰⁵

²⁰¹ *Mu'cem*, II, 158-159

²⁰² *Mu'cem*, II, 188-189

²⁰³ *Mu'cem*, II, 318-319

²⁰⁴ *Mu'cem*, II, 152-153

²⁰⁵ *Mu'cem*, II, 193-194

202-Muhammed b. Hârûn el-Mühellebî (IV/X. Asır)

Eseri yok.²⁰⁶

203-Muhammed b. Hemmâm el-İskâfî (336/947)

1. el-Envâru fi Târîhi'l-Eimmeti'l-Ethâr.²⁰⁷

204-Muhammed b. İbrahim b. Yûsuf el-Kâtib (353/964 civarında)

1. Kitâbu'l-Maktel.²⁰⁸

205-Muhammed b. İbrahim el-A'rac (IV/X. Asır)

1. el-Mebsût fi'n-Neseb.²⁰⁹

206-Muhammed b. İbrahim el-Esedî (IV/X. Asır): Kûfe

1. Ta'likatün fi'n-Neseb.²¹⁰

207-Muhammed b. İshâk eş-Şâbeştî (339/950)

1. Kitâbu'd-Diyârât,
2. Merâtibu'l-Fukehâ.²¹¹

208-Muhammed b. İshâk, en-Nedîm (412/1021): Bağdat

1. el-Fihrist.²¹²

209-Muhammed b. Mesûd el-Ayyâşî (III/IX. Asır): Semerkant

1. İmâmetü Ali b. el-Hüseyin,
2. el-Enbiyâ ve'l-Eimme,
3. el-Evsiyâ,
4. Kitâbu'r-Ridâ,
5. Siretu Ebî Bekr,
6. Siretu Ömer,
7. Siretu Osman,

²⁰⁶ *Mu'cem*, II, 348-349

²⁰⁷ *Mu'cem*, II, 351-352

²⁰⁸ *Mu'cem*, II, 88

²⁰⁹ *Mu'cem*, II, 87

²¹⁰ *Mu'cem*, II, 87

²¹¹ *Mu'cem*, II, 102-103

²¹² *Mu'cem*, II, 103-104

8. Sîretu Muâviye (bu son dört kitabı teşeyyü görüşünü benimsemeden önce telif etmiştir),

9. Mihnetü'l-Evsiyâ,

10. Ma'rifetü'n-Nâkılîn,

11. Kitâbu Mekke ve'l-Haram.²¹³

210-Muhammed b. Muhammed b. en-Nu'mân el-Ukberî (413/1022): Bağdat

1. el-İrşâd fi Ma'rifeti Hucecillahi ale'l-İbâd,

2. İmânu Ebî Tâlib,

3. el-Cemel (en-Nusretü fi Harbi'l-Basra),

4. Musârru's-Şia (Tevârihu's-Şerriyye, Târihu's-Şia).²¹⁴

211-Muhammed b. Muhsin et-Tiflîsî (487/1094)

1. Cerâidu'l-Buldân.²¹⁵

212-Muhammed b. Mübeşşir (158/774): Tûs

1. Ahbâru's-Selef,

2. Kitâbu'l-Cemel.²¹⁶

213-Muhammed b. Ni'metillah, Ebu'l-Meâlî el-Alevî (IV/X. Asır)

1. Usûlu'd-Diyânât (Beyânu'l-Edyân).²¹⁷

214-Muhammed b. Ömer b. Abdilazîz el-Keşî (367/977)

1. Kitâbu'r-Ricâl.²¹⁸

215-Muhammed b. Ömer el-Vâkıdî (207/822)

1. Ahbâru Mekke,

2. Ezvâcu'n-Nebî,

3. Emru'l-Habeşe ve'l-Fîl,

4. Târihu'l-Fukehâ,

²¹³ *Mu'cem*, II, 329-330

²¹⁴ *Mu'cem*, II, 324-325

²¹⁵ *Mu'cem*, II,

²¹⁶ *Mu'cem*, II, 310-311

²¹⁷ *Mu'cem*, II, 344

²¹⁸ *Mu'cem*, II, 295

186 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

5. et-Târîhu'l-Kebîr,
6. el-Cemel,
7. Harbu'l-Evs ve'l-Hazrec,
8. er-Ridde ve'd-Dâr,
9. es-Sakîfe ve Beyatü Ebî Bekr,
10. es-Sîre,
11. Sîretu Ebî Bekr ve Vefâtihi,
12. Siffin,
13. Darbu'd-Denânir ve'd-Derâhim,
14. et-Tabakât,
15. Fütûhu's-Şâm,
16. Fütûhu'l-Irâk,
17. Müddâ'î Kureyş ve'l-Ensâr fi'l-Kitâi ve Vedi' Ömer ed-Devâvin ve Tasnifi'l-Kabâil ve Merâtibihâ ve Ensâbihâ,
18. el-Meğâzî,
19. Maktelü'l-Hasan,
20. Maktelü'l-Hüseyin,
21. Mevlidu'l-Hasan ve'l-Hüseyin,
22. Vefâtu'n-Nebî.²¹⁹

216-Muhammed b. Ömer, Ebu Bekr el-Cuâbî (355/965)

1. Kitâbu Ahbâri Âl-i Ebî Tâlib,
2. Kitâbu Ahbâri Bağdâd ve Tabakâti Ashâbi'l-Hadis fihâ,
3. Kitâbu Ahbâri Ali b. el-Hüseyin.²²⁰

217-Muhammed b. Seleme el-Yeşkurî (230/844): Kûfe

1. Kitâbu Büceyle ve Ensâbihâ ve Ahbârihâ ve Eşârihâ,
2. Kitâbu Has'am ve Ensâbihâ ve Eşârihâ.²²¹

218-Muhammed b. Süleyman el-Kûfi (300/912'de yaşı-

²¹⁹ *Mu'cem*, II, 297-299

²²⁰ *Mu'cem*, II, 296-297

²²¹ *Mu'cem*, II, 214

yor): Yemen

1. el-Berâhînu's-Sarîhâti ve'l-Menâkibu'l-Fasîhât,
2. Sîretu'l-İmâm el-Hâdî,
3. Menâkıbu Emîri'l-Mü'minîn.²²²

219-Muhammed b. Ubeydillah ez-Zerârî (IV/X. Asır)

1. Fadlu'l-Kûfe ale'l-Basra.²²³

220-Muhammed b. Vehbân ed-Dübeylî el-Ezdî (385/995):

Basra

1. Ahbâru Ebî Ca'fer es-Sânî,
2. Ahbâru Ca'feri's-Sâdık maa'l-Mansûr,
3. Ahbâru'r-Ridâ,
4. Ahbâru's-Sâdık maa Ebî Hanife,
5. Ahbâru Yahyâ b. Ebi't-Tavîl,
6. A'lâmu Nübüvveti'n-Nebî,
7. Kitâbu men Ravâ an Emîri'l-Mü'minîn.²²⁴

221-Muhammed b. Ya'kûb el-Kuleynî (329/940): Rey

1. Kitâbu'r-Ricâl,
2. Kitâbu Resâili'l-Eimme,
3. Mâ Kîle fi'l-Eimmeti mine's-Şi'r.²²⁵

222-Muhammed b. Yahyâ el-Attâr (IV/X. Asır): Kum

1. Maktelü'l-Hüseyin.²²⁶

223-Muhammed b. Zekeriyâ el-Ğulâbî (298/910): Basra

1. Kitâbu'l-Ecvâd,
2. Kitâbu Ahbâri Zeyd,
3. Kitâbu Fâtıma,
4. Kitâbu'l-Buhelâ,

²²² *Mu'cem*, II, 215

²²³ *Mu'cem*, II, 246-247

²²⁴ *Mu'cem*, II, 353

²²⁵ *Mu'cem*, II, 354-355

²²⁶ *Mu'cem*, II, 353-354

188 ▪ İlk Dönem Şii Tarihçiler Ve Eserleri

5. Kitâbu't-Tevvâbîn ve Aynî'l-Verde,
6. Kitâbu'l-Cemeli's-Sağîr,
7. Kitâbu'l-Cemeli'l-Kebîr,
8. Kitâbu'l-Harre,
9. Kitâbu'l-Hakemeyn,
10. Kitâbu Sıffîn es-Sağîr,
11. Kitâbu Sıffîn el-Kebîr,
12. Kitâbu Makteli Emîri'l-Mü'minîn,
13. Kitâbu Makteli'l-Hüseyin,
14. Kitâbu'l-Vâfidîn.²²⁷

224-Muhammed el-Muhâribî (yaklaşık 300/912)

1. Kitâbu'r-Ricâl.²²⁸

225- Muhammed İbn Ebi'l-Ezher (325/936)

1. Ahbâru Ukelâi'l-Mucânnîn,
2. et-Târih,
3. el-Herc ve'l-Merc (el-Herc ve'l-Ahdâs).²²⁹

226-Muhsin b. el-Hüseyin en-Nisâbûrî (V/XI. Asır)

1. es-Siyer.²³⁰

227-Muhsin b. Kerrâme el-Ceşmî (494/1100): Beyhak,
Yemen

1. el-İntisâru li-Sâdâti'l-Muhâcirîn ve'l-Ensâr,
2. Tenbihu'l-Ġâfilin fi Fedâili't-Tâlibiyyîn,
3. es-Sefîne.²³¹

228-Mûsâ b. İsâ (IV/X. Asır)

1. Kitâbu Hasâli'l-Mülûk.²³²

²²⁷ *Mu'cem*, II, 210-211

²²⁸ *Mu'cem*, II, 160

²²⁹ *Mu'cem*, II, 328-329

²³⁰ *Mu'cem*, II, 78

²³¹ *Mu'cem*, II, 85

²³² *Mu'cem*, II, 393

229-Muzaffer b. Muhammed el-Belhî (367/977): Horâsân

1. Kitâbu'l-Fedek,
2. Kitâbu Nakd mâ Ruviye min Menâkıbi'r-Ricâl.²³³

230-Münzir b. Muhammed el-Kâbüsî (IV/X. Asır)

1. Kitâbu'l-Cemel,
2. Kitâbu Sıffîn,
3. Kitâbu'l-Ğârât,
4. Kitâbu'n-Nehrevân,
5. Vüfûdu'l-Arab ila'n-Nebî.²³⁴

231-Müsabbih b. el-Hilkâm el-Iclî (II/VIII. Asır)

1. Kitâbu'l-Cemel.²³⁵

232-Nâsır b. er-Rıdâ el-Alevî (V/XI. Asır)

1. Menâkıbu Âl-i'r-Resûl.²³⁶

233-Nasr b. Âmir es-Sincârî (IV/X. Asır)

1. Fedâilu Emîri'l-Mü'minîn.²³⁷

234-Nasr b. Müzâhim el-Minkarî (212/827): Kûfe

1. Ahbâru Hucr b. Adıyy,
2. Ahbâru Muhammed b. İbrahim ve Ebi's-Serâyâ,
3. Ahbâru'l-Muhtâr,
4. Kitâbu'l-Cemel,
5. Kitâbu Sıffîn (Vakatü Sıffîn),
6. Kitâbu Ayni'l-Verde,
7. Kitâbu'l-Ğârât,
8. Maktelü'l-Hüseyin,
9. el-Menâkıb,
10. Kitâbu'n-Nehrevân.²³⁸

²³³ *Mu'cem*, II, 371

²³⁴ *Mu'cem*, II, 374

²³⁵ *Mu'cem*, II, 364-365

²³⁶ *Mu'cem*, II, 401

²³⁷ *Mu'cem*, II, 403-404

235-Nu'mân b. Muhammed el-Mağribî (363/973): Mısır-Kayravân

1. İbtidau'd-Da'veti li'l-Ubeydiyyîn,
2. Şerhu'l-Ahbâr fi Fedâili'l-Eimmeti'l-Ethâr,
3. el-Mecâlis ve'l-Müsâyerât,
4. el-Menâkıb ve'l-Mesâlib.²³⁹

236-Osman et-Tağlibî (V/XI. Asır): Kûfe

1. ed-Dâricîn ve'l-Münkaridîn.²⁴⁰

237-Sa'd b. Abdillâh el-Eşarî (301/913): Kum

1. Fadlu Ebî Tâlib ve Abdi'l-Muttalib ve Abdillâh,
2. Fadlu'l-Arab,
3. Kitâbu Fadli Kum ve'l-Kûfe,
4. Fadlu'n-Nebî,
5. el-Makâlât ve'l-Fırak.²⁴¹

238-Sâbit b. Eslem el-Halebî (460/1067 civarı)

1. İbtidâu Daveti'l-Ubeydiyyîn ve Keşfu Avârihim.²⁴²

239-Saîd b. Hâşim el-Hâlidî (371/981): Basra

1. Ahbâru Ebî Temmâm ve Mehâsini Şi'rihi,
2. Ahbâru Mevsıl,
3. İhtiyâru Şi'ri Müslim b. el-Velîd ve Ahbârihi,
4. Fuvâtu'l-Vefeyât.²⁴³

240-Sâlih b. Muhammed es-Sarâmî (IV/X. Asır)

1. Ahbâru's-Seyyidi'l-Himyerî,
2. Târîhu'l-Eimme.²⁴⁴

²³⁸ *Mu'cem*, II, 405-406

²³⁹ *Mu'cem*, II, 406-408

²⁴⁰ *Mu'cem*, I, 557

²⁴¹ *Mu'cem*, I, 358-359

²⁴² *Mu'cem*, I, 193

²⁴³ *Mu'cem*, I, 362

241-Sehl b. Ahmed ed-Dîbâcî (380/990): Bağdat

1. İmânu Ebî Tâlib.²⁴⁵

242-Seleme b. el-Hattâb (IV/X. Asır): Rey

1. Kitâbu Mevlidi'l-Hüseyin ve Katlihi,
2. Kitâbu Vefâti'n-Nebî.²⁴⁶

243-Sübeyt el-Askerî (III/IX. Asır)

1. Tevlîdâtü Benî Ümeyye fi'l-Hadîs.²⁴⁷

244-Süleym b. Kays el-Hilâlî el-Âmirî (95/713 civarında)

1. Kitâbu Süleym.²⁴⁸

245-Tâhir b. Yahyâ el-Alevî (IV/X. Asır): Hicaz

1. Ensâbu Âl-i Ebî Tâlib.²⁴⁹

246-Tâhir Ğulâm Ebi'l-Ceyş (IV/X. Asır)

1. Kitâbu'l-Fedek.²⁵⁰

247-Ubeyd b. Kesîr el-Kûfî (294/906)

1. Kitâbu't-Tecrîh fi Beni's-Şeybân,
2. Kitâbu'l-Fedâil.²⁵¹

248-Ubeydullah b. Abdillâh es-Sedâbâdî (433/1041'de yaşıyordu)

1. Levâmiu's-Sakîfe ve'd-Dâr ve'l-Cemel ve Sıffîn ve'n-Nehrevân.²⁵²

249-Ubeydullah b. Ebî Râfi' (I/VII. Asır)

1. Tesmiyetü men şehede maa Emîri'l-Mü'minîn el-Cemel

²⁴⁴ *Mu'cem*, I, 390

²⁴⁵ *Mu'cem*, I, 372

²⁴⁶ *Mu'cem*, I, 365

²⁴⁷ *Mu'cem*, I, 194

²⁴⁸ *Mu'cem*, I, 366

²⁴⁹ *Mu'cem*, I, 410

²⁵⁰ *Mu'cem*, I, 409

²⁵¹ *Mu'cem*, I, 554-555

²⁵² *Mu'cem*, I, 556

ve Sıffin ve'n-Nehrevân mine's-Sahâbe.²⁵³

250-Ubeydullah b. Ebî Zeyd el-Enbârî (356/966): Vâsıt

1. Kitâbu Ahbâri Fâtıma,
2. Esmâu Emîri'l-Mü'minîn,
3. Kitâbu Fedek.²⁵⁴

251-Ubeydullah b. Musâ el-Alevî (V/XI. Asır)

1. el-Edyân ve'l-Milel,
2. Ensâbu Âl-i'r-Resûl ve Evlâdi'l-Betûl.²⁵⁵

252-Yahyâ b. el-Hasan el-Ubeydilî (277/890)

1. Ahbâru'z-Zeynebiyât,
2. Ahbâru Medîne,
3. Ensâbu Âl-i Ebî Tâlib.²⁵⁶

253-Yahyâ b. el-Hüseyin et-Tâlibî (424/1032)

1. Esâmiyyu'l-Ümmihât,
2. el-İfâdetü fi Târîhi'l-Eimmeti's-Sâdet,
3. Teysîru'l-Metâlib fi Emâli'l-İmâm Ebî Tâlib,
4. el-Hadâiku fi Ahbâri Zevi's-Sevâbik.²⁵⁷

254-Yahyâ b. Zekeriyyâ el-Allâf (267/880'de yaşıyordu)

1. el-Fedâil.²⁵⁸

255-Yahyâ b. Zekeriyyâ en-Nermâşîrî (IV/X. Asır): Basra

1. Şemsu'z-Zeheb²⁵⁹

256-Yahyâ b. el-Hüseyin el-Mürşid Billah (499/1105)

1. Ensâbu Âl-i Ebî Tâlib,
2. Siretu'l-İmâmi'l-Müeyyid.²⁶⁰

²⁵³ *Mu'cem*, I, 555

²⁵⁴ *Mu'cem*, I, 555-556

²⁵⁵ *Mu'cem*, I, 556-557

²⁵⁶ *Mu'cem*, II, 447

²⁵⁷ *Mu'cem*, II, 452

²⁵⁸ *Mu'cem*, II, 455

²⁵⁹ *Mu'cem*, II, 455-456

²⁶⁰ *Mu'cem*, II, 448-449

257-Yûnus b. Abdirrahman (208/823)

1. Kitâbu'l-Mesâlib.²⁶¹

258- Yûsuf el-Kâtib (265/878): Bağdat

1. Ahbâru İbrahim b. el-Mehdî,
2. Ahbâru Mütetabibiyîn,
3. Ahbâru Müneccimîn.²⁶²

259-Zekkâr b. el-Hasan ed-Dineverî (III/IX. Asır)

1. Kitâbu'l-Fedâil.²⁶³

260-Zeyd b. Ali b. el-Hüseyn Zu'd-Dima' (III/IX. Asır)

1. el-Mebsût fi'n-Neseb,
2. Kitâbu'l-Mukâtil.²⁶⁴

261-Zeyd b. Muhammed, İbn Ebî el-Yâs el-Kûfî (IV/X. Asır)

1. Kitâbu'l-Fedâil.²⁶⁵

262-Zeyd b. Vehb (83/702'den sonra)

1. Kitâbu Hutabi Emîri'l-Mü'minîn ale'l-Menâbir.²⁶⁶

263-Zu'l-Menâkıb el-Hasenî er-Râzî (V/XI. Asır)

1. Kitâbu't-Tevârih,
2. Kitâbu's-Sire.²⁶⁷

²⁶¹ *Mu'cem*, II, 466

²⁶² *Mu'cem*, II, 459

²⁶³ *Mu'cem*, I, 347-348

²⁶⁴ *Mu'cem*, I, 349-350

²⁶⁵ *Mu'cem*, I, 350

²⁶⁶ *Mu'cem*, I, 350-351

²⁶⁷ *Mu'cem*, I, 336

